

ОКОЛНА СРЕДА

ГОДИШНИ ДАННИ ЗА 2020 ГОДИНА

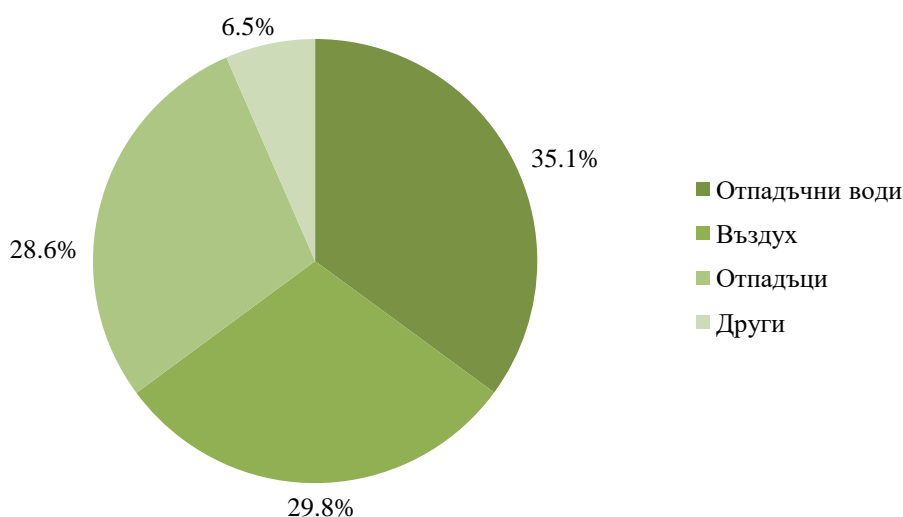
1. Дълготрайни материални активи с екологично предназначение

Дълготрайните материални активи (ДМА) с екологично предназначение са част от общите дълготрайни материални активи в страната. Те се разпределят по направления за околната среда: отпадъчни води, опазване на въздуха, почва и подпочвени води, биологично разнообразие и защитени територии и обекти, ловни и рибни стопански мероприятия, третиране на отпадъци, шум и други.

През 2020 г. дялът на наличните в края на годината ДМА с екологично предназначение по отчетна стойност възлиза на 4.8% от общите дълготрайни материални активи в страната.

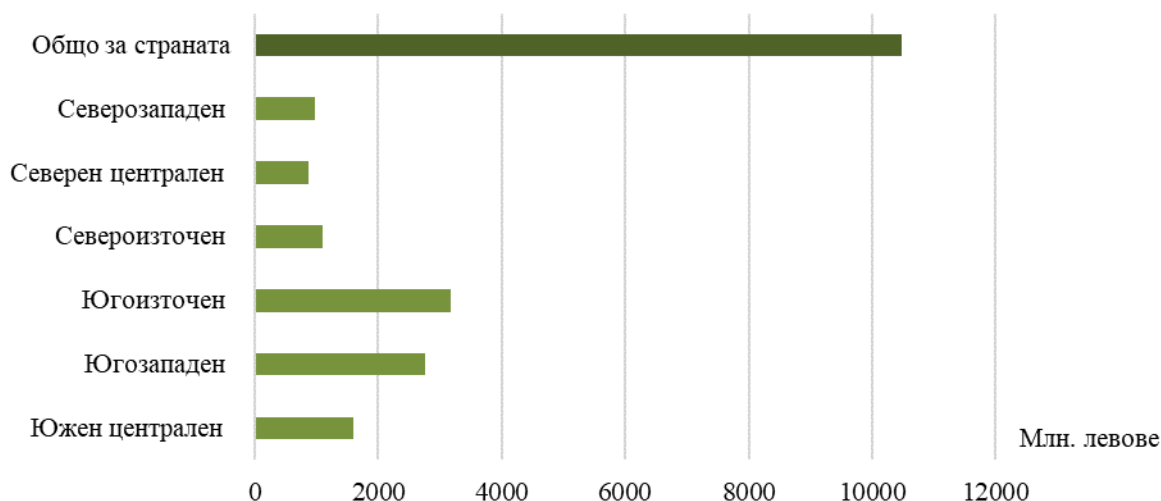
Общата стойност на наличните в края на 2020 г. ДМА за околната среда се оценява на 10 468 млн. лв. и се разпределя по основните направления за околната среда, както следва: за пречистване и отвеждане на отпадъчните води (производствени и селищни пречиствателни станции, канализационна мрежа и др.) - 35.1%, за съоръжения за опазване на въздуха - 29.8%, и за третиране на отпадъците - 28.6%. Не се наблюдава съществена промяна спрямо предходните години в относителния дял на активите, разпределени по направления за околната среда.

Фиг. 1.1. Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение по екологични направления към 31.12.2020 година

Регионалните данни сочат, че в края на 2020 г. най-много налични ДМА с екологично предназначение има в Югоизточния район на страната (3 169.7 млн. лв.), а най-малка наличност е отчетена в Северния централен район (880.4 млн. лева).

Фиг. 1.2. Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение по статистически райони към 31.12.2020 година

Общата отчетна стойност на придобитите ДМА с екологично предназначение през 2020 г. е 495.6 млн. лева. Преобладаващата част от тях са за отвеждане и пречистване на отпадъчните води - 34.6%, за опазването на въздуха - 29.4%, и за третиране на отпадъците - 27.6%. В направление „Други“ за опазване на околната среда придобитите през годината ДМА възлизат на 42.1 млн. лева (8.5%).

Разпределението на данните по икономически дейности за 2020 г. показва, че значителна част от ДМА с екологично предназначение са съсредоточени в сектор „Промисленост“ - 6 101.6 млн. лв. (58.3%) от наличните в края на годината и 229.1 млн. лв. (46.2%) от придобитите в страната. Преобладаващата част от придобитите ДМА с екологично предназначение са отчетени в секторите „Добивна и преработваща промишленост“ - 32%, „Производство на енергия, доставяне на води“ - 8.5%, и „Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ (специализирани производители на услуги за опазване на околната среда) - 5.5%.

В категорията „Други дейности“ (сектор на услугите, вкл. държавно управление) наличните в края на годината ДМА-ЕП се оценяват на 4 347.3 млн. лв. (41.5%), а въведените в действие (придобити през годината) - на 264.1 млн. лева (53.3%).

Методологични бележки

Целта на статистическото изследване е да се осигури информация за наличността и движението на ДМА с екологично предназначение. Дълготрайните материални активи с екологично предназначение включват:

- съоръжения, инсталации и оборудване, необходими за опазване и възстановяване на околната среда по направления (за отпадъчните води, въздуха, земята, обезвреждането на отпадъци, защитата от шума);

- апаратура за мониторинг и контрол.

ДМА с екологично предназначение не включват оборудването за опазване на чистотата на въздуха и намаляване на шума и вибрациите в работните помещения, т.е. дейностите за охрана на

труда. ДМА с екологично предназначение са част от общите дълготрайни материални активи в страната.

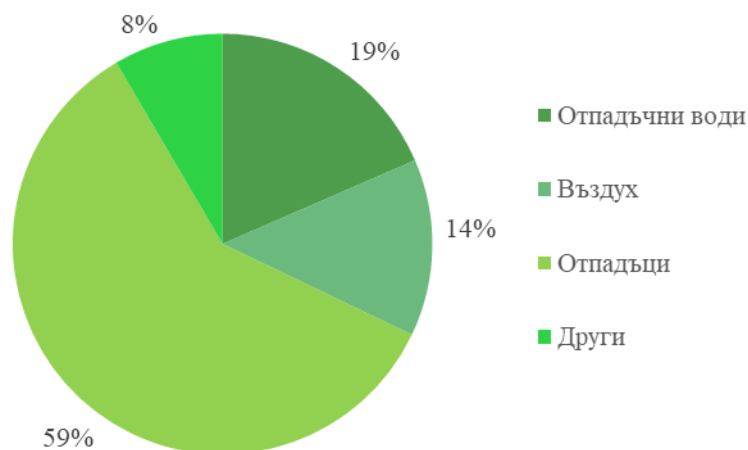
2. Разходи за опазване и възстановяване на околната среда

Опазването на околната среда и отстраняването на уврежданията изискват допълнителни средства. Размерът на средствата е основен показател за мерките, които обществото и държавата предприемат, за да се намали отрицателното въздействие на социално-икономическите процеси върху околната среда.

Разходите за опазване и възстановяване на околната среда са част от общите разходи за дълготрайни материални и нематериални активи. През 2020 г. дялът на наличните в края на годината разходи за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи с екологично предназначение възлиза на 2.8% от общите разходи за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи в страната.

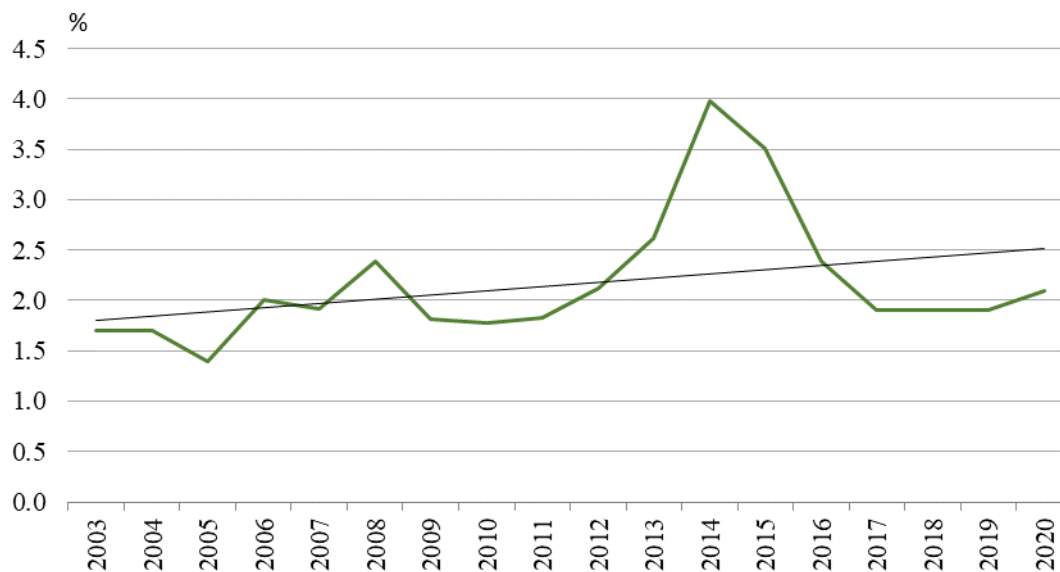
Извършените екологични разходи (инвестиции и текущи разходи) се оценяват на 2 467 млн. лв. и се разпределят по направления за околната среда: отпадъчни води - 19%, опазване на въздуха - 14%, третиране на отпадъци - 59%, други - 8%. Текущите разходи са с преобладаващ дял в общите екологични разходи - 73.5%. По-голямата част от общите разходи са извършени за опазване на въздуха, събиране, третиране и обезвреждане на отпадъци и за отвеждане и пречистване на отпадъчните води.

Фиг. 2.1. Структура на разходите за опазване и възстановяване на околната среда по направления през 2020 година

Дялът на разходите за опазване и възстановяване на околната среда от произведения брутен вътрешен продукт е 2.1% и е основен измерител на предприетите от обществото и държавата мерки за намаляване на натиска върху околната среда.

Фиг. 2.2. Дял на разходите за опазване и възстановяване на околната среда от БВП

Методологични бележки

Методологията на разходите за опазване и възстановяване на околната среда е разработена през 2014 г. съгласно изискванията на европейските икономически сметки за околната среда (Регламент (ЕС) № 691/2011), както и в съответствие със Закона за счетоводството и Националния сметкоплан в България.

Разграничават се два вида разходи за придобиване на дълготрайни материални активи съгласно Регламент на ЕС № 295/2008 относно структурната бизнес статистика (SBS):

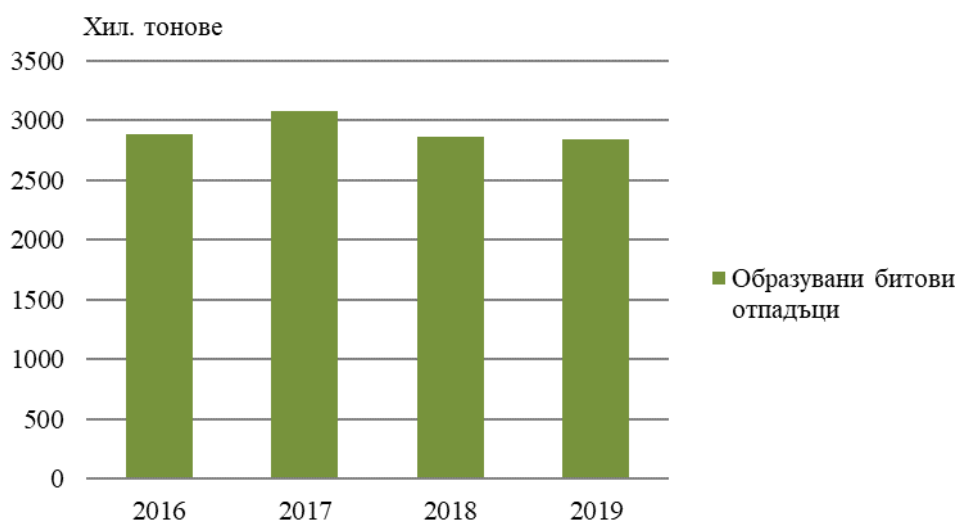
- специализирани съоръжения за околната среда (end-of-pipe) - съоръжения, които не участват в производствения процес и служат само за намаляване на замърсяването от производството;

- интегрирани технологии (integrated technologies) - елементи на производствения процес/технологии, в резултат на които се постига по-малко замърсяване на околната среда в сравнение с други подобни. Често оборудването е напълно интегрирано в производствения процес и не може да се идентифицира като отделен компонент. В този случай се отчита само оцененият дял от общата инвестиция, свързан с избора на технология, по-щадяща околната среда.

3. Битови отпадъци

През 2019 г. количеството на образуваните битови отпадъци се оценява на 2 838 хил. т, като запазва почти същото равнище спрямо 2018 година (2 862 хил. тона).

Фиг. 3.1. Образувани битови отпадъци

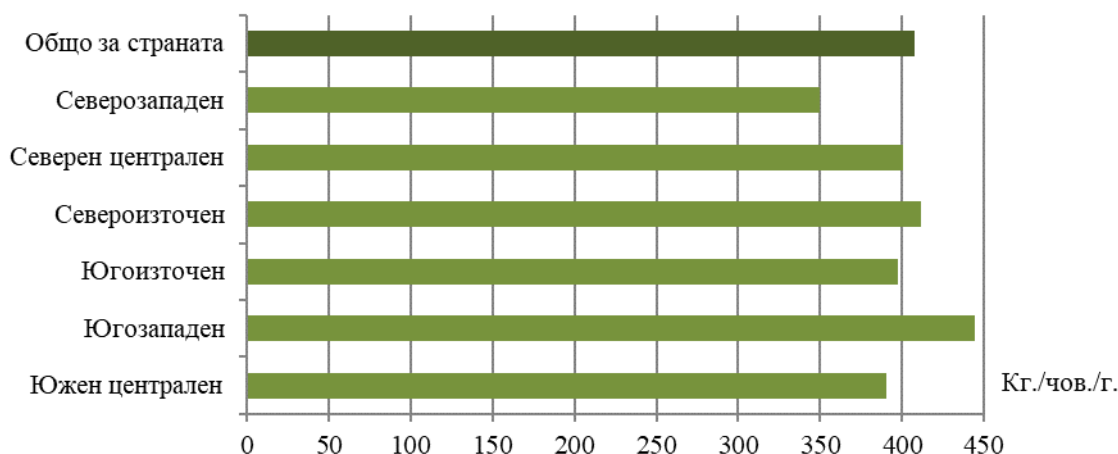
Продължава изграждането на регионални системи за управление на битовите отпадъци. Същевременно се закриват изградени в миналото депа за битови отпадъци, които не отговарят на екологичните изисквания. Общият брой на регистрираните депа в експлоатация през 2019 г. е 69, като част от тях са съоръжения от регионалните системи за управление на битовите отпадъци.

Във все повече населени места се въвеждат системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване, като през 2019 г. общият им брой достига 4 723. На национално ниво относителният дял на обхванатото население през 2019 г. се запазва на равнището на предходната година - 99.8% от общото население.

Образуваните битови отпадъци средно на човек от населението показват натиска върху околната среда. През 2019 г. количеството на образуваните отпадъци в страната се запазва на нивото от 2018 г. - 407 кг средно на човек.

Регионалните данни сочат, че през 2019 г. на водещо място по събрани битови отпадъци средно на човек е Югозападният район на страната (444 кг/чов./г.), а на последно място - Северозападният район (359 кг/чов./г.).

Фиг. 3.2. Събрани битови отпадъци средно на човек по статистически райони през 2019 година

4. Отпадъци от икономическата дейност

Образованите отпадъци от икономическата дейност през 2019 г. са 123 148 хил. тона. Неопасните отпадъци са 109 654 хил. т, а опасните отпадъци са 13 494 хил. тона. Няма съществена промяна в количествата генерирани отпадъци от стопанска дейност спрямо предходните години.

Фиг. 4.1. Генерирани промишлени и опасни отпадъци общо за страната

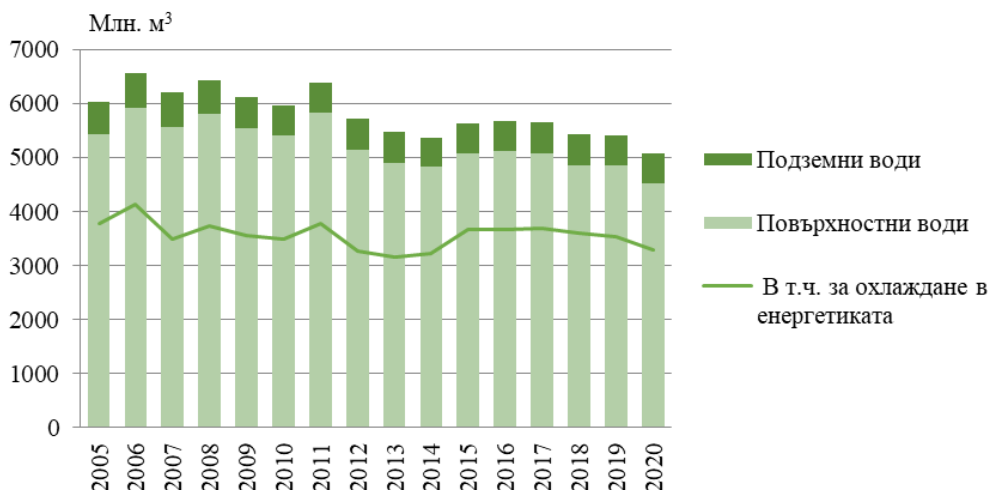

5. Статистика на водите

Водовземане

През 2020 г. в страната са иззети 5 077 млн. м³ пресни води, което е с 6.4% по-малко спрямо 2019 година. Иззетите повърхностни води намаляват със 7.1% и съставляват 88.9% от иззетите пресни води. Отчита се спад на иззетите води за охлаждане в енергетиката - със 7.2%, като достигат 3 288 млн. м³ и делът им е 64.8% от иззетата прясна вода. Добитите подземни води през 2020 г. се оценяват на 561 млн. м³ и са близки до равнището на стойностите от 2019 г. - 562 млн. м³. По-голямата част от иззетите подземни води - 81.1%, са за целите на общественото водоснабдяване.

Фиг. 5.1. Иззети пресни води за страната (без ВЕЦ)

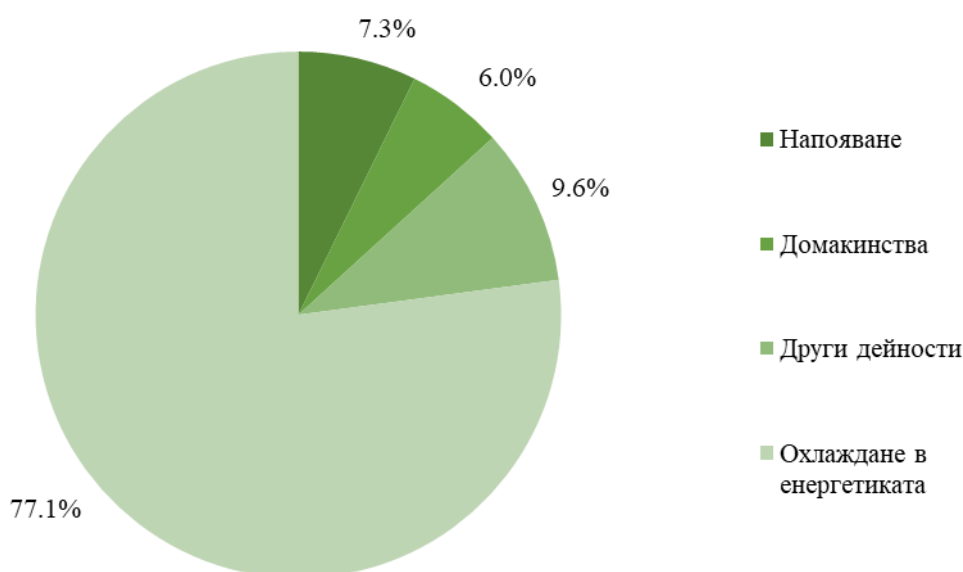

Една част от иззетите води са за крайно потребление, а останалата част са загуби на вода (течове, изпарения, неточности при измерването и други физически загуби).

Използвана вода

Водата се осигурява чрез обществено снабдяване (ВиК), напоителни системи, собствено или друго снабдяване. През 2020 г. общото количество на използваната прясна и непрясна вода в страната е 4 310 млн. м³, като спрямо 2019 г. намалява с 5.9%. С най-голям дял във водоползването са водите за охлаждащи процеси в енергетиката (77.1% от използваната вода). Тези води се осигуряват предимно от собствено снабдяване и след употреба обикновено се връщат обратно във водоизточника. Използваната вода за напояване на земеделски култури през 2020 г. е 314 млн. м³ (2019 г. - 306 млн. м³). Потреблението на питейна вода от домакинствата през 2020 г. е 257 млн. м³, като нараства с 3% спрямо предходната година.

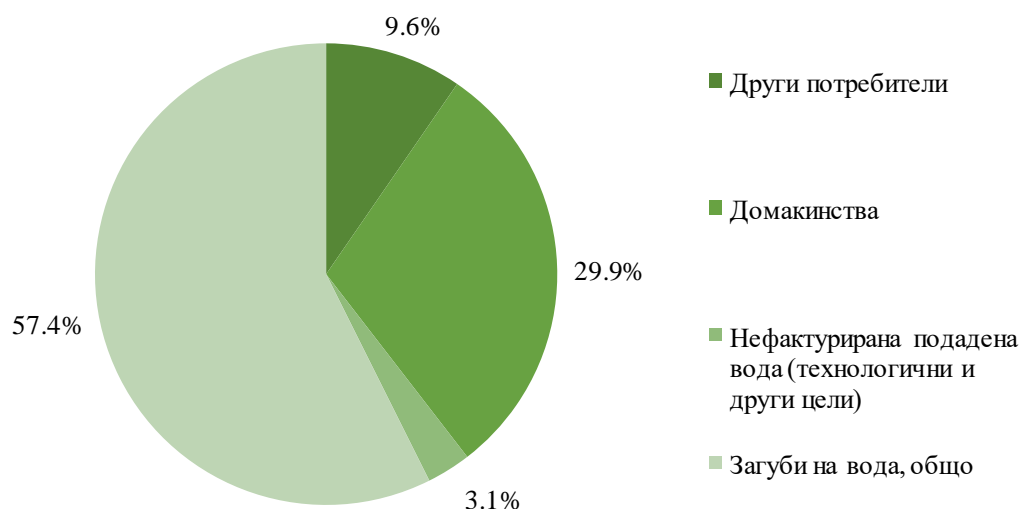
Фиг. 5.2. Структура на използваната вода по основни дейности през 2020 година

Обществено водоснабдяване (ВиК)

Подадената вода от ВиК през 2020 г. е 858.5 млн. м³, което е с 3.6% по-малко спрямо 2019 година. Доставената вода на крайните потребители (фактурирана) през 2020 г. съставлява 39.5% от подадената вода, а тази за технологични, противопожарни и други цели вода (нефактурирана) е 3.1%. Общите загуби на вода през 2020 г. се оценяват на 492.5 млн. м³, или 57.4% от подадената вода. Преобладаващата част са загубите при транспорта на водата (реални загуби), като през 2020 г. те се оценяват на 415.3 млн. кубически метра.

Фиг. 5.3. Структура на подадената вода от общественото водоснабдяване през 2020 година

Общата дължина на водопроводната мрежа (експлоатирана от ВиК) през 2020 г. е 76 174 километра. По материал на тръбите основен дял имат етернитовите тръби - 65.3%, стоманените тръби - 14%, и полиетиленовите тръби - 13.7%.

Методологични бележки

Статистиката на водите се фокусира върху количествените аспекти на водоползването, водоснабдяването, използването на водните ресурси от икономиката и домакинствата, пречистването и отвеждането на отпадъчните води обратно във водните обекти.

Информацията за иззетите води дава възможност да се идентифицират основните водоизточници на водоползването и да се определи количествено разпределението на водите между различните дейности и видовете снабдяване.